

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2021

Destinace (země, místo): Brazílie/ Nova Petrópolis (RS), Porto Alegre (RS), Batayporã (MS)

Jméno, příjmení: Kristýna Omastová

Výuka češtiny probíhá ve dvou velmi odlišných destinacích: učitel působí jeden semestr na jihu Brazílie ve státě Rio Grande do Sul, střídavě v horském městečku Nova Petrópolis (krajanský spolek *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia*) a v hlavním městě Porto Alegre (spolek *Associação Cultural Tcheca Brasileira do RS*) a druhý na středozápadě ve městě Batayporã, stát Mato Grosso do Sul (spolky *Centro de Memória Jindrich Trachta* a *Oficina Cultural Tcheca e Eslovaca do Brasil*).

Učitel se řídí školním rokem v Brazílii, tedy první semestr probíhá zhruba od března do července a druhý od srpna do prosince. V období mezi Vánoci a Karnevallem jsou hlavní prázdniny.

I rok 2021 byl poznamenán celosvětovou pandemií onemocnění Covid-19, což se ve výuce projevilo především v omezené možnosti setkávat se osobně a v pokračování aktivit online. Oproti roku 2020, který jsem celý strávila v Bataypoře, bylo nicméně možné vyjet na semestr do Nova Petrópolis a Porto Alegre, uspořádat řadu menších i větších krajanských setkání a v druhém semestru vést výuku i prezenčně.

Výuka a šíření češtiny a české kultury v tomto roce by se daly rozdělit do následujících kategorií:

AKTIVITY ONLINE:

1) Budování krajanské komunity online

I letos jsem pokračovala v tvorbě stránky ***Desvendando a Cultura Tcheca*** (Objevujeme českou kulturu); tu ke konci roku sleduje na facebooku více než 1200 krajanů a dalších zájemců o českou kulturu a dalších 500 na instagramu. Na obou účtech sdílím česká slovíčka, zajímavosti, rady, recepty, obrázky, písničky, tradice, připomínám důležitá

historická data a vyhláší otevírání nových kurzů češtiny. Oba profily jsou velmi interaktivní, sledující pod příspěvky živě diskutují a přeposílají si je; navíc se mi daří přes ně oslovovat nové krajany, kteří žijí ve městech, kde nefunguje žádný spolek, a také je propojovat s dalšími krajany. Založila jsem také facebookovou skupinu **Feira de Ideias Tcheças** (Tržiště českých nápadů), kde zhruba 300 členů sdílí mimo jiné recepty, tipy na knížky, novinky z ČR a další zajímavosti

2) Páteční živé přenosy české kultury

I letos jsem zachovala živé přenosy českého jazyka, kultury a dějin, které jsem vysílala každý pátek večer přes zmíněnou facebookovou stránku. Ty trvaly zhruba hodinu až hodinu a půl, byly vždy nějak tematicky zaměřené, studenti se naučili několik klíčových slov a pro lepší názornost jsem si ke každému tématu připravila powerpointovou prezentaci. Z pátečních „lives“ se pro mnohé stál rituál, pokaždé je **naživo sledovalo a velice živě komentovalo 25–35 lidí v reálném čase** a další si je pouštěli ze záznamu.¹ Navíc se mnozí krajané z různých koutů Brazílie navzájem poznali a spřátelili právě v diskusi probíhající v komentářích pod videem. Oblíbená byla témata Češi v Bataypoře (J. A. Baťa, založení Bataypory a čeští potomci dnes), Češi v Brazílii (historie české imigrace a české krajské spolky v Brazílii, slavní Češi), česká koruna (místa, předměty a osobnosti z mincí a bankovek), česká kinematografie, jak se naučit česky, česká literatura, virtuální procházka Prahou, česká příroda nebo třeba Velikonce. Do několika přenosů jsem přizvala i samotné krajany, aby vyprávěli příběh své rodiny a o svém vztahu k České republice. Před Vánoci jsme také v přímém přenosu spolu pekli vánoční cukroví.

Desvendando a Cultura Tcheca
com a Kristýna Omastová

live semanal da língua e cultura tcheca, esta vez com o tema:

Tchecos no Brasil

-breve história da imigração tcheca e boêmia no Brasil
-tchecos destacados
-associações de descendentes atuais

sexta-feira
12 de novembro 2021
às 18h MS/19h RS

WWW.FACEBOOK.COM/TCHECOEMPORUGUES

Ukázka pozvánky na páteční live „Češi v Brazílii“

← **tcheco_em_portugues**

95
Příspěvky

489
Sledující

43
Sledují

Desvendando a Cultura Tcheca
Komunita

Língua e cultura tcheca com a @kristynaomastova

recepta de VANILKOVÉ ROHLÍČKY/biscoito de Natal

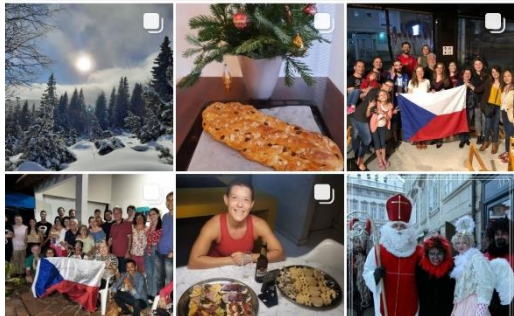
Zobrazit překlad

tchecoemportugues.com/2021/12/04/recepta-vanilkove-ro...

Sledují to honzatribrichybrasil a any.pre s 24 dalšími

Sledovat Zpráva

Live semanais

Instagramový profil "Desvendando a Cultura Tcheca"

607
Oslovení lidé

512
Zájem

Propagovat příspěvek

68

243 komentářů 2 sdílení

To se mi líbí Okomentovat Sdílet

Aktuální komentáře

Komentovat jako Desvendando a Cultura Tcheca

Sandra Helena Fick · 31:55
Meu avô nasceu na Bohemia. Johan Bosak
To se mi líbí · Odpovědět · 9 t

Martin Ziemmer Neto · 31:49
Eu sabia que o presidente era de origem tcheca antes mesmo de descobrir que eu tinha origem tcheca. Tenho parentes Kubitschek lá de Nýrsko.
To se mi líbí · Odpovědět · 9 t

Leonardo Chrudina · 31:43
Nosso país devem ter se conhecido!! História muito parecida e mesmo período. Te mandei mensagem

Ukázka z průběhu páteční live "Češi v Brazílii"

¹ Všechna vysílání jsou k dispozici na facebookové stránce Desvendando a Cultura Tcheca v sekci videa

3) Online kurzy češtiny

V návaznosti na předešlý rok 2020 jsem opět otevřela online kurzy češtiny různých úrovní. Místa jsem primárně nabízela studentům z minulých semestrů a členům 4 krajských spolků, ke kterým jsem byla vyslána, posléze i dalším krajanům a zájemcům z celé Brazílie. Zajímavostí je, že ve skupinách se tak scházeli studenti z od sebe několik tisíc kilometrů vzdálených míst i různých časových pásem, kteří by se jinak nejspíš nikdy nepotkali, a mohli tak navazovat přátelství napříč krajskými komunitami.

Kde jsi?

Studenti na konci prvního semestru během online oslavy vyplňují, kde jsou. Čím větší je slovo, tím více lidí ho napsalo.

Využívala jsem videokonferenční platformu ZOOM, každá skupina měla svůj sdílený google dokument s obsahem jednotlivých lekcí a svou podpůrnou facebookovou skupinu, která sloužila k zadávání i kontrole domácích úkolů i ke sdílení zajímavostí o České republice samotnými studenty. Nejvíce jsem používala učebnici *Čeština Express*, hodně výukových materiálů jsem si vyráběla sama a využívala prostředí internetu a sdílené obrazovky: studenti si zkoušeli kupovat jízdenky na idos.cz, orientovat se a ptát se na cestu na mapy.cz, přečíst zprávy na seznam.cz nebo objednat z reálného jídelního lístku či online obchodu, osvědčily se mi také aplikace *mentimeter*, *kahoot* a *jamboard*. Oblíbená byla videa ze série *Dějiny udatného národa českého*. S nejpokročilejšími studenty jsme využívali časopis pro cizince *Hello*.

Konec každého semestru jsme oslavili se všemu studenty dohromady online.

Na konci prvního semestru, který **dokončilo 46 studentů** (z větší části pokračující studenti z minulého semestru doplnění o nové zájemce) z různých částí Brazílie v 6 různých skupinách, jsme uspořádali online společnou oslavu, kde jsme jedli chlebičky, zahráli si kvíz na téma „Jak moc jsi Čech/Češka“, zazpívali předem nacvičené písničky: českou hymnu², „Ach, synku, synku“ a „Vínečko bílé“ a udělali myšlenkovou mapu na téma „Česká republika je...“ Slavnostní přípitek pronesli velvyslankyně ze ZÚ Brazílie a honorární konzul v Porto Alegre.

² Na záznam je možné se podívat zde <https://www.facebook.com/tchecoemporugues/videos/1414083905630555>

Slavnostní přípitek pronáší velvyslankyně v Brazílii Sandra Lang Linkensederová

Česká Republika je...

Společná myšlenková mapa studentů

FANDÍME!

Ukázka kvízu "Jak moc jsi Čech/Češka" (při příležitosti mistrovství světa ve fotbale)

Vánoce jsou:

Ukážka vánočného kvízu

*Závěrečná práce/myšlenková mapa
studenta Silvia Jaira Pospichila
(semestrální kurz pro úplné
začátečníky 2021/1)*

4) Vaření

Kdykoli to pandemická situace jen trochu dovolila, vyražela jsem do jednotlivých krajských rodin (v Nova Petrópolis, Porto Alegre i Bataypoře), abychom spolu uvařili nějaké české jídlo; recepty jsem často překládala do portugalského a spolu s fotografiemi zveřejňovala na *Desvendando a Cultura Tcheca* k dispozici dalším zájemcům o českou gastronomii. Takhle jsme letos vařili mimo jiné všemi oblíbený guláš s houskovými knedlíky, knedlo-vepřo-zelo, bramboračku, ovocné kynuté knedlíky, pekli jsme rohlíky, štrúdl, buchtičky s vanilkovým krémem, vanilkové rohlíčky a perníčky. Na Velikonoce jsme barvili vajíčka a pekli mazanec.

Nedělní guláš u krajanů v Nova Petrópolis

Como fazer:

1) Coloquem as folhas nos ovos e depois envolvam completamente os ovos nos quadrinhos de melas, bem apertado, assegurando os extremos dos quadros com a linha

Ukázka návodu na barvení vajíček

Vamos começar com o guláš!

Saltee a cebola cortada em quadrinhos em óleo numa panela a fogo médio até ela ficar transparente, depois aumente o fogo ao máximo e agregue a carne de vaca cortada em quadros; ela primeiro vai soltar suco, mas é preciso mexer para não queimar tudo.

Quando o suco de carne tiver evaporado, saltee um minuto mais. Apague o fogo. Depois coloque a páprica na carne e agregue água quente e sal na panela (eu utilizei a panela de pressão para ganhar um pouco de tempo porque o dia que cozinhei tinha dormido até muito tarde :D).

Cubra com uma tampa e deixe cozinhar a fogo baixo 1-4 horas até a carne ficar completamente macia.

Ukázka výňatku z receptu na guláš s houskovým knedlíkem, který jsem pro krajaney sepsala

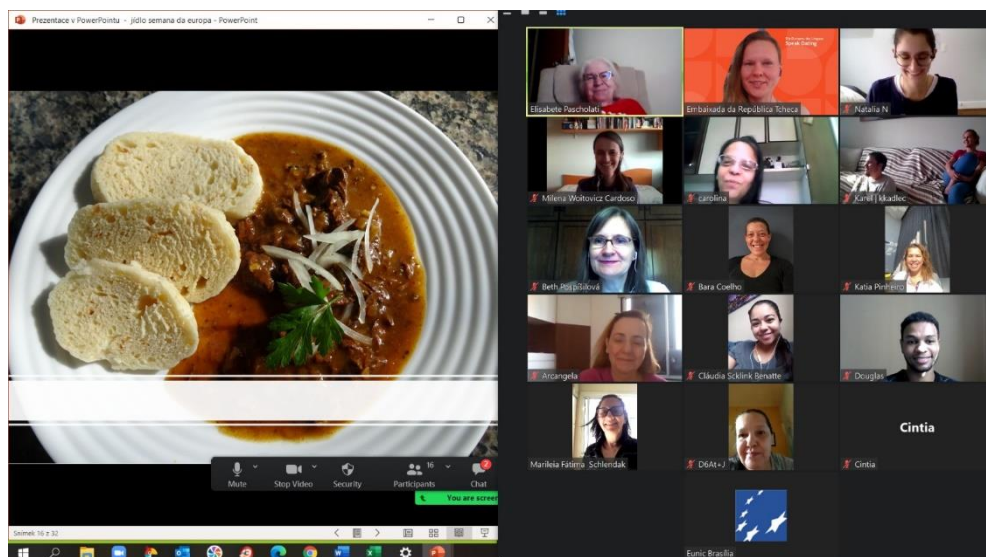

Barvíme velikonoční vajíčka s krajaney z Porto Alegre

5) Den evropských jazyků (25. 9. 2021)

Ve spolupráci se ZÚ Brasília jsem se zúčastnila Dne evropských jazyků; ten proběhl v rámci Týdne Evropy, který byl zorganizován *Asociací kulturních institutů, velvyslanectví a konzulátu členských států Evropské unie*. Pro zájemce o českou kulturu jsem si připravila tři různé

přednášky: česká gastronomie, virtuální procházka Prahou a česká pivní kultura. Celkem se přišlo něco dozvědět o České republice zhruba 40 lidí.

Zájemci o českou kulturu se seznamují s českou gastronomií během dne evropských jazyků

PREZENČNÍ AKTIVITY

1. semestr (březen–červenec), Nova Petrópolis a Porto Alegre

Začátek i průběh prvního semestru byl poznamenán velice přísným lockdownem, až na již zmíněné vaření a neformální setkání s krajany v užším kruhu tedy veškeré aktivity proběhly pouze online. Ze stejného důvodu jsem působila celou dobu v Nova Petrópolis a do Porto Alegre vyjela jenom dvakrát.

Výuka češtiny na UFRGS (Federální univerzita v Rio Grande do Sul) letos neproběhla, protože celá univerzita byla od konce února uzavřena, nefungovala ani výuka online. To ve výsledku znamenalo značné posunutí celého školního roku: místo na začátku března tak semestr 2021/1 začal až v srpnu, semestr 2021/2 začne dokonce až v lednu 2022.

V červenci jsem v doprovodu honorárního konzula v Porto Alegre Fernanda Azavedy a prezidentky krajského spolku v Porto Alegre Karen Musel **navštívila Ijuí**, město známé svým několikadenním velkým festivalem kultur, na kterém se především jídlem, tancem a zpěvem představují národy, jež kolonizovaly jih Brazílie. Cílem návštěvy byla možnost zařazení a prezentace *boêmios*³ v dalších ročnících.

2. semestr (srpen–prosinec), Batayporã

Mimo již popsané online kurzy a další online aktivity jsem díky lepší pandemické situaci otevřela v druhém semestru v Bataypoře jeden **prezenční kurz** smíšené úrovně pro dospělé. Na ten chodilo v průměru **7 lidí**, většinou začátečníci, jedna mírně pokročilá a jedna středně pokročilá. Trénovali jsme hlavně konverzační obraty, pouštěli si, překládali a zpívali písničky, studenti si připravovali referáty na různé zajímavosti: tématem byl například lední hokej, Jan Antonín Baťa,

³ Původně německy mluvící Češi z Liberecka a dalších pohraničních oblastí, kteří odešli v druhé polovině 19. století na jih Brazílie, např. do Nova Petrópolis a okolí. Jejich potomci se dnes sdružují ve spolku *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia*. V Nova Petrópolis existují i dva české folklorní soubory, *Sonnenschein* a *Boehmerlandtanzgrupe*, které jsou nicméně nyní kvůli pandemii v útlumu.

hrady v České republice, vzpomínky na návštěvu v České republice, zkušenosti z kurzu češtiny pro krajanů v Dobrušce.

Chtěla jsem také otevřít kurz pro děti, ale na ten se mi bohužel nepodařilo najít zájemce. Před pandemií probíhala výuka přímo na základních školách v Bataypoře, tato spolupráce však nebyla zatím obnovena. Příští rok, pokud se opět přejde majoritně na prezenční výuku, bude potřeba větší pomoc ze strany krajské komunity při oslovování studentů a případně také doplnit výuku češtiny jinými zájmovými kroužky, třeba angličtinou, výukou na hudební nástroj, nebo volnočasovým klubem pro dospívající.

V Bataypoře býval český folklorní soubor *Klenot*, ale ten se už před začátkem pandemie údajně nescházel, protože původní členové se odstěhovali nebo nemají dále zájem.

Během semestru jsem upořádali také **tři projekce českých filmů** pro studenty i další zájemce; součástí byla krátká přednáška pro uvedení do historického kontextu na začátku a moderovaná diskuse na konci. Filmy jsem promítala ze streamovacích služeb Netflix (film *Lída Baarová*), Amazon Prime (*Balada o Pilotovi*) a v rámci filmového festivalu Mostra (*Atlas ptáků*), díky čemuž byly k dispozici titulky v portugalské. V Centru de Memória je jinak poměrně hodně českých filmů na DVD, ale bohužel bez titulků. Každé projekce se zúčastnilo 4–10 diváků.

Na konci roku jsme na honorárním konzulátu v Bataypoře uspořádali od začátku pandemie první český sraz. Zúčastnilo se ho přes 25 krajanů a dalších zájemců, přivítali jsme nejmladšího krajaně z rodiny Trachtových, kterému bylo v době konání 6 týdnů. Nechyběl guláš s knedlíky, chlebíčky, pivo, slivovice nebo vánoční cukroví. Se studenty z prezenčního kurzu jsme zazpívali vánoční koledy.

Další krajské srazy

Ke konci roku byla pandemická situace stabilizovaná a krajani projevili chuť opět se setkávat ve větším, díky čemuž bylo možné uspořádat následující srazy:

10. festival české a slovenské kultury v Latinské Americe, 19.–21. 11. 2021 v Buenos Aires

Na pozvání Pavlínky Řeháčkové a Petra Táborského, učitelů u krajských komunit v Argentině a Paraguayi, jsem se zúčastnila každoročního festivalu české a slovenské kultury v Latinské Americe, který se konal v Buenos Aires. Pro přítomné krajany jsem si připravila příspěvek na téma Češi v Brazílii a představila historii české imigrace do Brazílie, slavné Čechy a také současné krajské spolky; na závěr jsem pustila kompilaci videí, kde se moji studenti/čeští krajané v Brazílii představují a zdraví své argentinské kolegy.⁴ Celou přednášku jsem streamovala na stránce *Desvendando a Cultura Tcheca*, kde ji krajani v Brazílii mohli v reálném čase sledovat, komentovat a reagovat.⁵ Na konci dostali argentinskí krajané v publiku možnost pozdravit zpátky do Brazílie.

Po přednášce i dále během festivalu jsem zaznamenala velký zájem ze strany Argentinců i Brazilců o vzájemné poznání se, zprostředkování a navázání kontaktů. Věřím, že jsem byla pouze první vlaštovkou a na příští ročník, který se bude konat v červenci 2022 v argentinské Resistencii, se vypraví i nějací krajané z Brazílie.

Tři učitelé v Latinské Americe. Stojíme před stěnou v Českém domě, kterou jsme společně s krajany vymalovali a vyzdobili den předtím právě pro účely festivalu

Krajský sraz 27. 11. 2021 v Campo Grande, MS

Ve spolupráci s honorárním konzulátem v Bataypoře vedeným panem Trachtou se uskutečnil první krajský sraz v Campo Grande vůbec. V hlavním městě státu Mato Grosso do Sul, 300 km vzdáleném od Bataypory, žije několik krajských rodin, většinou děti a vnuci Čechů a Češek, kteří emigrovali v 50. letech. Jedná se například o část potomků J.A Bati, přičemž někteří z nich díky pandemii dostali příležitost se poprvé v životě učit česky v online kurzu; měli jsem tak možnost konečně se poznat i osobně. Dlouhodobě tam žije také několik Čechů, kteří se do Brazílie odstěhovali za partnerem v posledních 10–15 letech; ti ocení, že si můžou popovídat česky a pocítit „závan domoviny“. Do budoucna by tedy mohlo být zajímavé tuto komunitu navštěvovat pravidelněji.

Srazu se zúčastnilo 15 lidí a ani zde nechybělo české pohoštění: pivo, chlebičky a guláš s houskovým knedlíkem. Díky dlouhodobé aktivitě pana Trachty se navíc ve státě Mato Grosso do Sul 28. říjen nově slaví jako Den českého a slovenského imigranta, a tak jsme se zpožděním oslavili i toto výročí.

⁴ Videopozdrav krajanů z Brazílie je ke zhlédnutí zde:

<https://www.facebook.com/tchecoempportugues/videos/1034408237408169>

⁵ Záznam přednášky je ke shlédnutí zde <https://www.facebook.com/tchecoempportugues/videos/1330672617390956>

Krajané v Campo Grande

Pivo ve stylovém kelímku

Pan Trachta vítá s chlebem a solí

Stylové chlebíčky

Krajanský sraz 14. 12. 2021 v Curitibě

Další sraz se konal ve městě Curitiba, hlavním městě státu Paraná.

Původně jsem měla v úmyslu se sejít pouze se svými studenty z online kurzů, nicméně nakonec jsem svůj úmysl zveřejnila na stránce *Desvendando a Cultura Tcheca* i pro další zájemce. Díky tomu se nás sešlo více, celkem 16 lidí: většinou moji studenti (ať už potomci *boêmios* či emigrantů z 50. let), příznivci, kteří například v mládí studovali v ČR nebo mají jiné vazby, ale také česká rodina, která v Brazílii zakotvila před 8 lety a má kontakty na další Čechy. Velice přínosné bylo, že se účastníci poznali především mezi sebou a zjistili, že v Curitibě opravdu existuje něco jako „česká komunita.“

V Curitibě je český honorární konzulát, nicméně tam nefunguje žádný krajanský spolek; na srazu padl nápad společně ho založit. Obecně by mělo být českých krajanů (především potomků *boêmios*) v této části Brazílie poměrně hodně.

I zde je potenciál krajany pravidelně navštěvovat a organizovat třeba víkendové kurzy, srazy, akce, vaření etc.

Další

Pro potřeby krajské komunity jsem **překládala z češtiny do portugalštiny a naopak**, ať už se jednalo o dokumenty nutné k žádání pobytového oprávnění, texty písniček, recepty nebo emailovou komunikaci; takto jsem nejvíce asistovala u korespondence ohledně možného vzájemného navštívení mezi folklórními soubory Šafrán z Jablonce nad Nisou a Sonnenschein z Nova Petrópolis.

Podmínky pro učitele: Ubytování, cestování, vybavení

Nova Petrópolis a Porto Alegre

Do Porto Alegre je dobré letecké spojení se São Paula nebo Ria de Janeiro, do Nova Petrópolis jezdí z Porto Alegre několik autobusů denně, cesta trvá asi 2 hodiny. Vzhledem k pandemické situaci jsem byla prakticky jenom v Nova Petrópolis, která je menší, bezpečnější⁶ a obklopená přírodou. Krajaní mi pomohli najít pronájem garsonky, odkud jsem po počátečních nesnázích se zavedením internetu učila celou dobu online. Ubytování bylo dostačující, v příštím roce si nicméně chci hledat něco většího a lépe zařízeného, speciálně pokud budu pokračovat v online výuce a budu doma dále trávit hodně času.

Batayporã

Nejpohodlnější cesta je letecky do São Paula a poté nočním autobusem, který vyjíždí každý večer z nádraží Barra Funda a ráno stává přímo v Bataypoře. Cesta trvá zhruba 13 hodin a doporučuji připlatit si za velice prostorné a pohodlné sedadlo/lehátko ve spodní části a vzhledem ke klimatizaci také vzít si spacák/něco teplého na sebe. Další možnost je letět ze São Paula do města Campo Grande a následně jet autobusem 6 hodin do Bataypory, nicméně přímé

⁶ Krajaní mě varovali před dlouhodobě zhoršující se bezpečností situací v Porto Alegre, kde jsou násilná přepadení na denním pořádku.

autobusové spoje nejezdí každý den a s přestupem v jiném městě se cesta může protáhnout až na 12 hodin.

Co se ubytování týče, měla jsem pronajatý pokoj s vlastní koupelnou u české krajanky paní Nidy Trachty a s rodinou jsem se i stravovala.

V Bataypoře je vybavená učebna s knihovnou v Centro de Memória Jindrich Trachta, nicméně já jsem většinu aktivit vyvíjela především z domova. Bylo tedy důležité dobré připojení k internetu, které bylo povětšinou dostačující.

Minulý rok byla zakoupena nová tiskárna a videoprojektor.

V roce 2020 jsem si prošla horečkou **dengue**, tropickým onemocněním způsobeným infikovanými komáry, které je v Brazílii a konkrétně i v Bataypoře velice běžné. Speciálně druhé nakažení jiným kmenem viru může mít smrtelné následky, ale především v období dešťů (prosinec–duben) je velice obtížné se efektivně chránit. Letos jsem nicméně byla v Bataypoře během druhého semestru (srpen–prosinec), kdy s komáry není takový problém.

Závěr

Stejně jako minulý rok, i letos to bylo vzhledem k neustávající celosvětové pandemii náročné jak pro studenty, tak i pro mě. Online výuka je oproti té prezenční únavnější a náročnější na koncentraci, některé aktivity jsou stále jenom druhořadá náhražka a po přesunu veškerého života na internet v době opakujícího se dlouhého lockdownu někdy není chuť ani síla koukat další hodinu do monitoru.

Přesto vidím i velký přínos a mnoho pozitiv, a to především ve faktu, že výuka českého jazyka a kultury bylo rozšířeno po celé Brazílii, k velice motivovaným krajanům a dalším zájemcům, kteří před pandemií kvůli velkým vzdálenostem neměli tu možnost; ti se navíc díky smíšenému charakteru online skupin mezi sebou začali propojovat, vyměňovat zkušenosti a tipy a navazovat přátelství. V neposlední řadě internetové prostředí nabízí nové možnosti, kdy každý se může češtině věnovat podle svého zájmu, tempa a časových možností, a navíc odpadá čas strávený dojížděním. V průběhu roku bylo možné se postupně scházet s jednotlivými krajanskými rodinami a díky lepší se situaci ke konci uspořádat i větší srazy; tento osobní kontakt se opět ukázal nenahraditelný.

Do budoucna si myslím, že by byla škoda vrátit se pouze k prezenční výuce: znamenalo by to opustit tuto „celobrazilskou českou komunitu,“ navíc si nejsem jistá, jestli by v Bataypoře, Porto Alegre a Nova Petrópolis byl dostatek krajanů/studentů češtiny. Studenti z online kurzů si také pochvalují, že výuka má kontinuitu, nezapomenou tak během 7 měsíců to, co se pracně naučili během jednoho semestru; je vidět pomalý, ale jistý a rostoucí pokrok, studenti pokračují v navazujících úrovních a nevrací se pořád dokola do začátečníků.

Domnívám se proto, že by bylo přínosné kombinovat částečně výuku/aktivitu online a částečně prezenčně. Dokážu si představit zachování online kurzů češtiny rozdělených podle jednotlivých úrovní a zároveň prezenční srazy, akce, vaření, kroužek české kultury, divadelní kroužek, filmový klub, etc. v aktuálním místě působení učitele pro všechny zájemce bez ohledu na jejich dosaženou úroveň češtiny.